

# BÀI HỌC VỀ CÔNG TÁC ĐÁNH GIÁ CÁN BỘ QUA TÁC PHẨM “SỬA ĐỔI LỐI LÀM VIỆC”

■ MAI VĂN CHÍNH

*Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng  
Phó Trưởng ban Tổ chức Trung ương*

**1.** Sau khi thành lập Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm tới việc xây dựng tổ chức bộ máy Nhà nước trong sạch, vững mạnh và đội ngũ cán bộ, đảng viên gương mẫu về đạo đức cách mạng, xứng đáng là “công bộc” của dân. Điều này thể hiện rõ trong một số tác phẩm của Người như: *“Thư gửi Ủy ban nhân dân các kỳ, tỉnh, huyện và làng”* (10-1945); *“Thư gửi các đồng chí Bắc Bộ”* (3-1947); *“Thư gửi các đồng chí Trung Bộ”* (1947), v.v.. Trong đó, Người chỉ ra những khuyết điểm, sai lầm chưa được sửa chữa, khắc phục của đội ngũ cán bộ, đảng viên trong bộ máy của Đảng và Chính phủ.

Tháng 10-1947, tại Việt Bắc với bút danh XYZ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết tác phẩm *“Sửa đổi lối làm việc”*, khẳng định rõ hơn nhiệm vụ then chốt là xây dựng và chỉnh đốn Đảng trong sạch, vững mạnh; coi đó là nhân tố quyết định thắng lợi của sự nghiệp cách mạng Việt Nam trong giai đoạn lịch sử tiếp theo.

*“Sửa đổi lối làm việc”* thể hiện tư tưởng lý luận của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng đảng cầm quyền trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, thực hiện nhiệm vụ vừa kháng chiến, vừa kiến quốc, tập trung vào 6 vấn đề lớn cơ bản: 1) Phê bình

và sửa chữa; 2) Máy điều kinh nghiệm; 3) Tư cách và đạo đức cách mạng; 4) Vấn đề cán bộ; 5) Cách lãnh đạo; 6) Chống thói ba hoa. Trong đó, Người đã chỉ ra những căn bệnh, yếu kém của đội ngũ cán bộ, đảng viên và tác hại của nó đối với đảng cầm quyền; đặt ra nhiệm vụ phải sửa đổi lối làm việc để chỉnh đốn lại Đảng, làm cho Đảng “mạnh khỏe, chắc chắn”; làm cho đội ngũ cán bộ, đảng viên xứng đáng với vai trò tiên phong và gần bó mật thiết với nhân dân. Theo Người, phải sửa đổi trong tư tưởng, trong từng tổ chức và trong cách làm của từng cán bộ, đảng viên để thích ứng với tình hình thực tế.

Trong *“Sửa đổi lối làm việc”*, Chủ tịch Hồ Chí Minh phê phán “chủ nghĩa cá nhân”, vì đó là một thứ “vi trùng rất độc”, từ nó sinh ra các “bệnh nan y”, đồng thời chỉ ra những sai lầm, khuyết điểm, lệch lạc trong nhận thức, tư tưởng, trong phẩm chất đạo đức, lối sống, năng lực công tác của cán bộ, đảng viên và nêu nguyên nhân, phương hướng khắc phục. Một trong những nội dung cốt lõi nhất của *“Sửa đổi lối làm việc”* là công tác đánh giá, giáo dục, rèn luyện và xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên đủ năng lực làm việc và có tư cách đạo đức tốt, góp phần giải quyết những yếu kém trong công tác lãnh đạo và chỉ

đạo thực tiễn của một đảng cầm quyền, để đội ngũ cán bộ, đảng viên làm việc đúng hơn, khéo hơn, đạt kết quả tốt hơn.

**2.** Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh rằng, công tác đánh giá cán bộ là việc làm khó, nên rất cần phải làm một cách công tâm, khách quan, toàn diện, biện chứng. Người đã lấy ví dụ, có trường hợp trong kháng chiến thì chiến đấu anh dũng, nhưng khi về sống trong thành thị thì lại mất lập trường và sa vào con đường tội lỗi. Vì vậy, khi đánh giá cán bộ, đảng viên của Đảng, bên cạnh việc nhìn nhận những ưu điểm và thành tích, cũng cần phải thẳng thắn chỉ ra những khuyết điểm để cán bộ có biện pháp sửa chữa kịp thời.

*Trước hết*, người đánh giá cán bộ cần phải hiểu đúng cán bộ. Hồ Chí Minh nhấn mạnh rằng: “Hiểu biết cán bộ - Biết người, cố nhiên là khó. Tự biết mình, cũng không phải là dễ. Đã không tự biết mình thì khó mà biết người, vì vậy muốn biết đúng sự phải trái ở người ta, thì trước phải biết đúng sự phải trái của mình. Nếu không biết sự phải trái ở mình, thì chắc không thể nhận rõ người cán bộ tốt hay xấu”. Bản thân người đánh giá cũng phải “tự sửa mình” và “muốn biết rõ cán bộ, muốn đối đãi một cách đúng đắn các hạng người, trước hết phải sửa những khuyết điểm của mình”, vì “nếu không biết sự phải trái ở mình, thì chắc chắn không thể nhận rõ người cán bộ tốt hay xấu”. Đánh giá cán bộ còn phải dựa vào nhân dân, lấy ý kiến của nhân dân, đem ra tập thể bàn bạc và đi đến thống nhất.

*Thứ hai*, việc đánh giá cán bộ phải căn cứ hoàn cảnh lịch sử, quá trình hoạt động, bao trùm các mặt, tránh편 diện, định kiến. Theo Hồ Chí Minh, “thả cho họ làm, thả cho họ phụ trách, dù sai lầm chút ít cũng không sợ. Nhưng phải luôn luôn tùy theo hoàn cảnh mà bày vẽ cho họ về phương hướng công tác, để họ phát triển năng lực và sáng kiến của họ đúng với đường lối của Đảng” và “một người cán bộ khi trước có sai lầm, không phải vì thế mà sai lầm mãi. Cũng có cán bộ đến nay chưa bị sai lầm, nhưng chắc gì sau này không sai lầm. Quá khứ, hiện tại và tương lai của mọi người không phải luôn giống nhau”, cho nên khi “nhận xét cán bộ không nên chỉ xét ngoài mặt, chỉ xét một lúc, một việc mà phải xét kỹ cả toàn bộ công việc của cán bộ”.

*Thứ ba*, Chủ tịch Hồ Chí Minh dạy rằng, việc đánh giá cán bộ phải dựa trên các tiêu chí cơ bản là đức và tài, trong đó: đức là đạo đức cách mạng; tài

là người có khả năng hành động, làm việc mang lại hiệu quả cao. Đức và tài phải thống nhất với nhau và đức là gốc, “cũng như sông phải có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì giỏi mấy cũng không làm lãnh đạo được nhân dân”.

“*Sửa đổi lối làm việc*” đã chỉ rõ nội dung về tư cách và đạo đức cách mạng, là các tiêu chuẩn để đội ngũ cán bộ, đảng viên rèn luyện, phấn đấu; đồng thời, đó cũng chính là cơ sở để đánh giá cán bộ, đảng viên. Theo Người, mỗi cán bộ, đảng viên phải đặt lợi ích của Đảng lên trên hết, trước hết: “Mỗi người trong Đảng phải hiểu rằng lợi ích của cá nhân nhất định phải phục tùng lợi ích của Đảng. Lợi ích của mỗi bộ phận nhất định phải phục tùng lợi ích của toàn thể. Lợi ích tạm thời nhất định phải phục tùng lợi ích lâu dài. Nghĩa là phải đặt lợi ích của Đảng lên trên hết, lên trước hết. Vì lợi ích của Đảng tức là lợi ích của Dân tộc, của Tổ quốc”.

Người đảng viên, người cán bộ tốt muốn trở nên người cách mạng chân chính, phải có đạo đức cách mạng, nhất là cần hội tụ 5 phẩm chất nhân, nghĩa, trí, dũng, liêm.

“**NHÂN** là thật thà thương yêu, hết lòng giúp đỡ đồng chí và đồng bào. Vì thế mà kiên quyết chống lại những người, những việc có hại đến Đảng, đến nhân dân. Vì thế mà sẵn lòng chịu cực khổ trước mọi người, hưởng hạnh phúc sau thiên hạ. Vì thế mà không ham giàu sang, không e cực khổ, không sợ oai quyền. Những người đã không ham, không e, không sợ gì thì việc gì là việc phải họ đều làm được.

**NGHĨA** là ngay thẳng, không có tư tâm, không làm việc bậy, không có việc gì phải giấu Đảng. Ngoài lợi ích của Đảng, không có lợi ích riêng phải lo toan. Lúc Đảng giao cho việc, thì bất kỳ to nhỏ, đều ra sức làm cẩn thận. Thấy việc phải thì làm, thấy việc phải thì nói. Không sợ người ta phê bình mình, mà phê bình người khác cũng luôn luôn đúng đắn.

**TRÍ** vì không có việc tư túi nó làm mù quáng, cho nên đầu óc trong sạch, sáng suốt. Dễ hiểu lý luận. Dễ tìm phương hướng. Biết xem người. Biết xét việc. Vì vậy, mà biết làm việc có lợi, tránh việc có hại cho Đảng, biết vì Đảng mà cất nhắc người tốt, đề phòng người gian.

**DŨNG** là dũng cảm, gan góc, gặp việc phải có gan làm. Thấy khuyết điểm có gan sửa chữa. Cực khổ khó khăn, có gan chịu đựng. Có gan chống lại

những sự vinh hoa, phú quý, không chính đáng. Nếu cần, thì có gan hy sinh cả tính mệnh cho Đảng, cho Tổ quốc, không bao giờ rút rè, nhút nhát.

**LIÊM** là không tham địa vị. Không tham tiền tài. Không tham sung sướng. Không ham người tăng bốc mình. Vì vậy mà quang minh chính đại, không bao giờ hủ hóa”.

**Thứ tư**, người đánh giá cán bộ, đảng viên cần phải có phẩm chất chí công vô tư. Theo Hồ Chí Minh, trong Đảng ta còn có những người chưa học được, chưa làm được bốn chữ “chí công vô tư”, cho nên mắc phải chứng chủ nghĩa cá nhân. Chủ nghĩa cá nhân như một thứ vi trùng rất độc, do nó mà sinh ra các thứ bệnh rất nguy hiểm, như: bệnh tham lam, lười biếng, kiêu ngạo, thiếu kỷ luật, óc hẹp hòi, óc địa phương, óc lãnh tụ, hữu danh vô thực, kéo bè kéo cánh, tị nạnh, xu nịnh, a dua... Do đó, “mỗi đảng viên, mỗi cán bộ, cần phải thật thà tự xét và xét đồng chí mình, ai có khuyết điểm nào, thì phải thật thà cố gắng tự sửa chữa và giúp sửa chữa lẫn nhau. Thang thuốc hay nhất là *thiết thực phê bình và tự phê bình*”.

Tự phê bình và phê bình là thang thuốc hay để tự nhận ra mình, giúp cán bộ mình xem xét, đánh giá lẫn nhau, giúp nhau khắc phục khuyết điểm, phát huy ưu điểm, cùng nhau tiến bộ. Song để tự phê bình và phê bình hiệu quả, thiết thực, Chủ tịch Hồ Chí Minh lưu ý rằng khi tự phê bình và phê bình, cán bộ, đảng viên chớ dùng những lời mỉa mai, chua cay, châm chọc; phải phê bình ráo riết, triệt để; phê bình việc làm, chứ không phải phê bình người, v.v..

Trong “*Sửa đổi lối làm việc*”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu lên những căn bệnh mà người cán bộ thường mắc phải cần sửa chữa, đó là bệnh chủ quan, bệnh hẹp hòi và bệnh ba hoa.

**Bệnh chủ quan** thường gây tác hại lớn cho cách mạng, vì khi giải quyết công việc chỉ dựa vào ý chí chủ quan, mà không căn cứ vào điều kiện cụ thể và quy luật khách quan; khăng khăng làm theo ý mình, nên kết quả thường nhận lấy thất bại. Hồ Chí Minh chỉ rõ nguyên nhân của bệnh chủ quan là do “kém lý luận, hoặc kinh lý luận, hoặc lý luận suông”. Người cho rằng, “lý luận như cái kim chỉ nam, nó chỉ phương hướng cho chúng ta trong công việc thực tế. Không có lý luận thì lúng túng như nhắm mắt mà đi”. Trong khi đó, người mắc bệnh chủ quan thường

coi kinh lý luận, làm việc chỉ theo kinh nghiệm của bản thân, không biết khái quát thành lý luận chung, giải quyết công việc một cách sự vụ, vụn vặt; xem thường kinh nghiệm của quần chúng, không năng đi xuống cơ sở để học tập và tổng kết kinh nghiệm thực tiễn...

**Bệnh hẹp hòi** là căn bệnh mà nhiều cán bộ và đảng viên còn mắc phải, “trong, thì bệnh này ngăn cản Đảng thống nhất và đoàn kết. Ngoài, thì nó phá hoại sự đoàn kết toàn dân”. Biểu hiện của nó là chủ nghĩa địa phương, chủ nghĩa cá nhân, tham danh vọng, tham địa vị, đèm người giỏi, bệnh hủ hóa... Từ trước đến nay, vì hẹp hòi mà đã xảy ra tình trạng lũng củng giữa bộ phận và toàn cục, đảng viên với Đảng, cán bộ địa phương với cán bộ phải đến, cán bộ quân sự với cán bộ mặt trận, cán bộ mới và cán bộ cũ, cơ quan này và cơ quan khác... Bệnh hẹp hòi còn biểu hiện ở thói tự tôn tự đại, khinh rẻ người ta, không muốn biết, muốn học những ưu điểm của người khác.

**Bệnh ba hoa** là khi nói và viết dài dòng, rỗng tuếch, dùng chữ cầu kỳ, khó hiểu, không nhằm đúng đối tượng, khiến quần chúng không hiểu, cho nên không có tác dụng gì cả. Hồ Chí Minh nhắc nhở cán bộ tuyên truyền bao giờ cũng phải tự hỏi: Viết cho ai xem? Nói cho ai nghe? Nếu không vậy, thì cũng như có ý không muốn cho người ta nghe, không muốn cho người ta xem.

**3.** “*Sửa đổi lối làm việc*” là tác phẩm có giá trị lớn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về công tác xây dựng Đảng; trong đó có tư tưởng về cán bộ và đánh giá cán bộ. 70 năm sau khi ra đời, tác phẩm vẫn vẹn nguyên giá trị lý luận và thực tiễn sâu sắc; đã chỉ ra những khuyết điểm, yếu kém và phương cách để khắc phục trong công tác cán bộ nói chung, để lại một số bài học về công tác đánh giá cán bộ nói riêng như sau:

**Một là, coi trọng cán bộ và công tác cán bộ phù hợp tình hình thực tế.** Hồ Chí Minh đã khẳng định cán bộ là gốc của mọi công việc. Công việc thành công hay thất bại đều do cán bộ tốt hay kém. Dù tình hình và bối cảnh hiện nay đã có nhiều thay đổi, song một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên vẫn mắc phải những khuyết điểm, những “bệnh nan y” như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ ra trong “*Sửa đổi lối làm việc*” từ 70 năm trước; bên cạnh đó, còn xuất hiện những khuyết điểm, những “bệnh nan y” mới. Từ

tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng Đảng, về cán bộ và công tác cán bộ của Người trong tác phẩm *“Sửa đổi lối làm việc”* vẫn còn nguyên giá trị thời sự; đã, đang và sẽ tiếp tục được vận dụng triệt để vào trong công tác xây dựng và chỉnh đốn Đảng hiện nay. Trong đó, nhiệm vụ cấp bách là xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII gắn với thực hiện Chỉ thị 05-CT/TW của Bộ Chính trị khóa XII về *“Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”*.

*Hai là, cần hiểu biết đúng cán bộ để đánh giá đúng.* Hồ Chí Minh chỉ rõ, người đánh giá cán bộ trước tiên phải là người mẫu mực, biết nêu gương, biết “tự sửa mình”, nhất là cần phải hiểu đúng cán bộ, đảng viên của mình thông qua quá trình công tác, kết quả công việc và nhất là phải nắm bắt được tâm tư, nguyện vọng, sở trường của họ. Khi đánh giá cán bộ cần phải có tinh thần tự phê bình và phê bình thẳng thắn, trung thực, mang tính xây dựng trong tập thể, cấp ủy và cơ quan, đơn vị. Đó là thang thuốc bổ để mỗi cán bộ, đảng viên hiểu nhau đầy đủ hơn, biết được những ưu điểm và nhược điểm để cùng nhau khắc phục nhược điểm, phát huy ưu điểm, cùng nhau đoàn kết và tiến bộ.

*Ba là, cần xây dựng các tiêu chuẩn, phẩm chất về cán bộ, đảng viên làm căn cứ đánh giá.* Chủ tịch Hồ Chí Minh dạy rằng việc đánh giá cán bộ phải dựa trên các tiêu chí cơ bản là vừa “hồng” vừa “chuyên”, có đức và có tài. Hiện nay, Đảng ta đang chỉ đạo các cơ quan chức năng như Ban Tổ chức Trung ương nghiên cứu, xây dựng hệ thống các tiêu chuẩn, tiêu chí để đánh giá cán bộ, đảng viên. Đó chính là căn cứ quan trọng để đánh giá năng lực, phẩm chất cán bộ, đảng viên một cách khách quan, chính xác.

*Bốn là, đánh giá cán bộ phải thực sự khách quan và có phương pháp đúng.* Theo đó, việc nhận xét, đánh giá cán bộ phải dựa trên cơ sở nhìn tổng thể toàn bộ quá trình công tác, không nên chỉ xét tại thời điểm. Nhận xét, đánh giá cán bộ phải xuất phát từ hiện thực khách quan, với quan điểm toàn diện, lịch sử cụ thể; lấy hiệu quả công việc; hiệu quả về xây dựng Đảng, chính quyền và đoàn thể; hiệu quả về

đoàn kết nội bộ; mức độ tin nhiệm của cấp dưới, đồng sự và của quần chúng... làm thước đo.

*Năm là, đánh giá cán bộ phải gắn kết chặt chẽ với các khâu khác trong công tác cán bộ.* Việc đánh giá cán bộ là khâu cần thiết, gắn kết với tất cả các khâu khác liên quan có ý nghĩa to lớn trong của công tác cán bộ của Đảng Cộng sản Việt Nam. Kết quả đánh giá cán bộ là căn cứ quan trọng để tiến hành các khâu khác như quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, bố trí và sử dụng, v.v.. Các khâu công tác cán bộ được thực hiện đúng sẽ bảo đảm cho việc xây dựng và phát triển đội ngũ cán bộ có phẩm chất cách mạng, đủ tài và đức để lãnh đạo thành công sự nghiệp đổi mới và hội nhập quốc tế sâu rộng.

Tác phẩm *“Sửa đổi lối làm việc”* và những nội dung Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu ra trong tác phẩm vẫn còn nguyên giá trị đối với sự nghiệp cách mạng Việt Nam hiện nay; đặc biệt đối với quá trình xây dựng và chỉnh đốn Đảng, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong thời kỳ phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế sâu rộng. Ôn lại những chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong tác phẩm này về công tác đánh giá cán bộ trong bối cảnh toàn Đảng, toàn quân và toàn dân ta đang triển khai sâu rộng việc thực hiện Chỉ thị 05-CT/TW của Bộ Chính trị khóa XII về *“Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”* gắn với Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII về *“Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ”* chính là một trong những giải pháp quan trọng, cần thiết để thực hiện tốt hơn nữa công tác cán bộ nói chung, đánh giá cán bộ nói riêng. Qua đó, góp phần xây dựng thành công đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp, các ngành đủ về số lượng, đảm bảo chất lượng, đủ đức, đủ tài, đồng bộ về cơ cấu, có tầm nhìn chiến lược cho cả trước mắt và lâu dài, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ lãnh đạo đất nước trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. ■